

2008 წლის 26 თებერვალს ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის ოფისში გაიმართა საჯარო დისკუსია თემაზე:

„აფხაზეთი: პოლიტიკა თუ პოპულიზმი“

ძირითადი მომხსენებლები:

თემურ იაკობაშვილი – სახელმწიფო მინისტრი რეინტეგრაციის საკითხებში

პაატა ზაქარეიშვილი – კონფლიქტოლოგი/ რესპუბლიკური პარტია

ირაკლი ტაბლიაშვილი – ასოციაციის - „აფხაზია-ინფო“ თავმჯდომარე

მოდერატორი: გოგი გვახარია

გოგი გვახარია – მოგესალმებით. დავიწყეთ ჩვენი დისკუსია. დღეს ჩვენ ვისაუბრებთ ხელისუფლების პოლიტიკაზე აფხაზეთთან დაკავშირებით, როგორია ეს პოლიტიკა დღეს და რამდენად არის მასში პოპულიზმის ელემენტები. ამის შესახებ პაატა ზაქარეიშვილი გვესაუბრება.

პაატა ზაქარეიშვილი – დიდი მადლობა, ჩემთვის დიდი პატივია, კიდევ ერთხელ წარვდგე თქვენ წინაშე. სამწუხაროდ, აფხაზეთის და, ზოგადად, კონფლიქტების თემა ჩვენში არ არის მუდმივი დისკუსიის საგანი. ამ ფონზე, რა თქმა უნდა, ძალიან მნიშვნელოვანია ასეთი დისკუსიები. პირადად ჩემთვის, როდესაც აქ მომხსენებლის როლში გამოვდივარ, მაინც უფრო მნიშვნელოვანია აუდიტორიიდან წამოსული მოსაზრებები.

თემა ძალიან მნიშვნელოვანია – „პოლიტიკა თუ პოპულიზმი“. დღეისათვის იმდენად დინამიური პროცესები მიმდინარეობს კოსოვოს მოვლენებსა და რუსეთის ღუმის მიერ აფხაზეთთან მიმართებაში მიღებული ახალი გადაწყვეტილებების მიღების შემდეგ, იქნება ეს ეკონომიური სანქციების მოხსნა თუ მსჯელობის დაწყება აფხაზეთის დამოუკიდებლობაზე, რომ ეს თემები კიდევ ერთხელ ხდება დისკუსიის საგანი. თუმცა, საბოლოო სახით, აფხაზეთის საკითხი მაინც თბილისში წყდება. იმის მიხედვით, როგორ მოიტყვევას საქართველოს ხელისუფლება, გადაწყდება ძალიან ბევრი რამ. საბოლოო ჯამში, ვერც რუსეთი, ვერც კოსოვოს ფენომენი, ვერც საერთაშორისო ვითარება ვერ მოახდენს ისეთ გავლენას ქართულ-აფხაზურ კონფლიქტზე, როგორსაც მოახდენს საქართველოს ხელისუფლების გადაწყვეტილებები. ამიტომ, ბუნებრივია, ძალიან აქტუალურია თემა, არსებობს თუ არა პოლიტიკა აფხაზეთის მიმართ და რაც არსებობს, ის პოლიტიკა უფროა თუ პოპულიზმი. მე ამაზე ცალსახა პასუხი მაქვს და მას პოპულიზმს დავარქმევდი. პოლიტიკაში პოპულიზმი ჩვეულებრივი ამბავია, ევროპის სერიოზულ პარტიებშიც კი არის პოპულიზმის ელემენტები, შვეიცარიაში არის კიდევ „პოპულიზტური პარტია“. მაგრამ პოპულიზმი ნორმალური მოვლენაა, თუ მას საქმე ახლავს. როდესაც რაღაც საქმე კეთდება,

ბუნებრივია, პოლიტიკოსმა მერე ის კარგად უნდა შეფუთოს და გააცნოს საზოგადოებას, რათა მან იგი როგორც სახელმწიფოსთვის მნიშვნელოვანი საქმე, ისე მიიღოს. ჩვენთან პრობლემა ის არის, რომ პოპულიზმი არ არის მიბმული პოლიტიკაზე, ის არ უკავშირდება საქმეს. ამით კი ჩვენი სახელმწიფოს ინტერესებს ადგება ზიანი. ეს ყველაფერი მხოლოდ იმაზეა აგებული, რომ რომელიმე პოლიტიკურმა ძალამ, მნიშვნელობა არ აქვს სახელისუფლებო იქნება თუ ოპოზიციური, გააკეთოს განცხადებები, რომლებიც მოკლევადიან წარმატებებზე, ყურადღების მიპყრობასა და არჩევნებში გამარჯვებაზეა ორიენტირებული. საბოლოო ჯამში, ეს რა შედეგებს გამოიღებს, ამაზე არავინ ფიქრობს. შესაბამისად, ჩვენ სულ უფრო ვმორდებით აფხაზეთის საკითხის გადაწყვეტას. მე მჯერა, რომ აფხაზეთის საკითხი აუცილებლად გადაწყდება, აფხაზი და ქართველი ხალხის ინტერესებიდან გამომდინარე. ამაში ეჭვი არასდროს შეშპარვია, ვგრძნობ ამას როგორც ქართულ, ისე აფხაზეთის საზოგადოებაში არსებული განწყობითაც კი, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ნაბიჯები ამ მიმართულებით არ გადადგმულა.

შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ბოლო წლების განმავლობაში 2006 წელი ყველაზე წარმატებული წელი იყო ქართულ-აფხაზურ კონფლიქტზე ზემოქმედების თვალსაზრისით. 2006 წელს, როცა სახელმწიფო მინისტრი იყო გოგა ხაინდრავა და აფხაზეთის რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე – ირაკლი ალასანია (შემდეგ მან პრეზიდენტის წარმომადგენლობაც შეითავსა ქართულ-აფხაზურ კონფლიქტში), მართლაც დინამიურად ვითარდებოდა მოვლენები, და ფაქტიურად, რამდენიმე თვის განმავლობაში ისეთი ღონისძიებები განხორციელდა, რაც არ განხორციელებულა მთელ წინა წლების პერიოდში. უცვლელად აღდგა ქართულ-აფხაზური დიალოგი, რომელიც გაჩერებული იყო 2001 წლიდან. აშკარად ჩანდა, რომ ახალმა ხელისუფლებამ დაიწყო კონფლიქტის მეორე მხარის ინტერესების გათვალისწინება. იყო კონტაქტები, მეც შევსწრებივარ ასეთ შეხვედრებს, სადაც აშკარად ჩანდა, და აფხაზები ამას არც მალავდნენ, ჩემთვისაც უთქვამთ, რომ პირველად, ომამდე და ომის შემდეგაც, ქართულ პოლიტიკაში გამოჩნდა ადამიანი, ალასანიას გულისხმობდნენ, რომელიც ეკითხება მათ, რა პრობლემები აქვთ და როგორ წარმოუდგენიათ ამა თუ იმ პრობლემების გადაჭრა. აშკარად ჩანდა, რომ პროცესი დაიძრა. ირაკლი ალასანია გახლდათ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე და, მიუხედავად ამ სტატუსისა, იმდენად საინტერესო იყო მისი პოზიციები, რომ აფხაზური ხელისუფლების წარმომადგენლები ცდილობდნენ მას შეხვედროდნენ. ისინი რამდენჯერმე ჩუმადაც შეხვდნენ ალასანიას და დააჯერეს, რომ მართლაც მოსწონდათ მისი პოზიციები და უნდოდათ, რომ ქართული მხრიდან ეს ადამიანი ჩადგომოდა სათავეში ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის მოგვარებას. ფაქტია, რომ ალასანია მიხვდა, რომ სტატუსი ხელს უშლიდა: ის მალე უკვე აღარ იყო მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე, დაიბრუნა მარტო სტატუსი - საქართველოს პრეზიდენტის წარმომადგენელი ქართულ-აფხაზურ კონფლიქტში და ამ ფონზე მალევე ჩადის აფხაზეთში. დაიწყო ლაპარაკი რკინიგზის აღდგენაზეც, ყველანაირი მიმართულებით დაიწყო მოლაპარაკებები დევნილების დაბრუნებაზეც, უკვე დაბრუნებულთა უფლებების გამყარებაზე. ამავე ფონზე უპრეცედენტო შემთხვევა მოხდა. აფხაზეთიდან ჩამოვიდა დე ფაქტო საგარეო საქმეთა მინისტრი, სერგეი შამბა, რომელმაც ამ წლების განმავლობაში პირველად გაიარა თბილისის ქუჩებში. აქამდე გაეროს თვითმფრინავით ჩამოფრინდებოდნენ ხოლმე, გაეროს ოფისიდან გარეთ არ გამოდიოდნენ და მერე გაეროს სტრუქტურების მეშვეობითვე ბრუნდებოდნენ უკან. ამ ხნის განმავლობაში პირველად, შამბა გამოვიდა ქუჩაში, გაისეირნა შარდენზე, ივანშმა და არ დაემაღლა პრესას - და კამერების წინაშე, შეიძლება ითქვას, რომ დადებითი პოზიციებიც გამოხატა. ეს თავისთავად არაფერი იქნებოდა, რომ სწორედ იმ დღეს საქართველოს პრეზიდენტი და თავდაცვის მინისტრი სენაკის ბაზაზე არ ყოფილიყვნენ, სამხედრო ფორმებში. აშკარად ჩანდა, რომ ეს იყო ტიპური მესიჯი – მე არ მაინტერესებს, რა ხდება თბილისში, მე ვარ სამხედრო ბაზაზე და ჩემი საქმეები მაქვს. პრეზიდენტს არ უთქვამს, რომ ის მიესალმებოდა აფხაზეთიდან დელეგაციის ჩამოსვლას, არც იმედი გამოუთქვამს, რომ კონფლიქტი მოგვარდებოდა და ა.შ. თუმცა,

არაფორმალურად, ჩემთვის ცნობილია, რომ იყო მოლაპარაკებები „შემთხვევით“ შეხვედრებზე შამბასთან. ეს დიპლომატიისთვის ძალიან ცნობილი ფორმაა.

ყველაზე მეტად რაც არ მომწონდა, ეს იყო არაკოორდინებული მუშაობა. ხაინდრავა ერთს ამბობდა, მერაბიშვილი – მეორეს, ალასანია ერთს ამბობდა, ოქრუაშვილი – მეორეს. უშიშროების საბჭოს სხდომებს არ ესწრებოდნენ ალასანია და ხაინდრავა. ეს არაკოორდინირებული ქმედებები იყო მიუღებელი და არა ის, რომ არაფერი კეთდებოდა. კეთდებოდა რაღაც, მაგრამ ის ვილაციისთვის მიუღებელი იყო. 2006 წელი აღმოჩნდა ყველაზე მძიმე ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების თვალსაზრისით, იმიტომ რომ ვარდნა ძალიან დიდი იყო. მოულოდნელად დატოვეს თანამდებობები ჯერ ალასანიამ და შემდეგ ხაინდრავამ. ალასანია დიპლომატიურ სამსახურში აღმოჩნდა და ეს პროცესები ერთბაშად გაჩერდა. ამას მოჰყვა პროცესები კოდორის ხეობაში, სხვადასხვა ღონისძიებები, რამაც გააჩერა და გაყინა ქართულ-აფხაზური ურთიერთობა, რაც ჩემთვის კატასტროფის ნიშანი იყო.

რაც შეეხება კოდორის მოვლენებს, იმ დადებითთან ერთად, რომელზეც ვლაპარაკობთ, არც უარყოფითი მომენტები უნდა დავივიწყოთ, ყველაფერი უნდა ავწონ-დავწონოთ და ვიფიქროთ, რა მოაქვს ამა თუ იმ მოვლენას. მე კატეგორიული წინააღმდეგი ვარ სიტუაციის შავ-თეთრი შეფასების. კოდორში ძალიან კარგია გზების გაყვანა და სკოლების აშენება. თუნდაც განმუხურის ბანაკი გავიხსენოთ, რომელიც აშკარად ატარებს დადებით მუხტსაც. ჩანდა, რომ ეს ღონისძიებები მიმართული იყო ხმაურისა და ყურადღების მიპყრობისაკენ. აპოგეას ამ მოვლენებმა გალის რაიონში მარტის დე ფაქტო საპარლამენტო არჩევნების დროს მიაღწია. მაშინ აფხაზურმა მხარემ უკანონოდ აიყვანა 3 სტუდენტი. მათი მძევლად აყვანა იყო რაღაც პროცესის ნაწილი, ქართულმა მხარემ მანამდეც და მას შემდეგაც ეს ყველაფერი გააფორმა, როგორც გალის რაიონში არჩევნების ჩაშლის მიმართულება, რამაც შედეგად გამოიღო ის, რომ გაფორმდა არჩევნების ჩაშლა. აფხაზეთში არანაირი არჩევნები არ ტარდება, არჩევნების ჩატარება იქ უკანონოა, არ შეესაბამება არც საქართველოს კონსტიტუციას, არც საერთაშორისო ნორმებს. როდესაც შენ შედიხარ და შლი იქ მიმდინარე არჩევნებს და შემდეგ ამას აცხადებ, ამით ბუნებრივია, შენ ვერ შლი არჩევნებს ოჩამჩირის რაიონში, გაგრამში, სოხუმში, ამიტომ გინდა თუ არა, აღიარებ, რომ სხვაგან რაღაც მოხდა. ეს იყო წინდაუხედავი, არაკომპეტენტური ნაბიჯი და აშკარად ჩანდა, რომ მთელი პოლიტიკა იხრებოდა იმ მიმართულებით, რომ ყოფილიყო ხმაურიანი და თვალშისაცემი ქცევები. ამ ფორმებმა მოგვიტანა უნიკალური გამოცდილება, რომელიც მანამდე არ გვქონია - ეს არის გალის რაიონის თემა. გალის რაიონი, რომელიც უნდა გახდეს ხიდი ქართულ-აფხაზური კონფლიქტების მოგვარებისა, და ქართველებსა და აფხაზებს შორის შერიგებისა, დღეს ყველაზე მეტად დაუცველი დარჩა. იმიტომ, რომ ამდენ ხანს გალის რაიონის მოსახლეობას მუდმივად აწიოკებდა აფხაზური მხარე, აშკარად აშინებდა, ატერორებდა და ჩანდა, რომ თუ ვინმესი ეშინოდა გალის მოსახლეობას, ეს იყო აფხაზური მხარე, აფხაზური პოლიცია, ფსევდო-პოლიცია და ა.შ. ამ ფონზე აშკარად ჩანდა ის პროცესები, რომ არჩევნების დროს გალის რაიონში გამოჩნდა ქართული უშიშროების სამსახურები, რომლებმაც არანაკლებად დაიწყეს მუშაობა ქართულ მხარესთან. გალის მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილთან - ასეთი ფაქტები ათეულობით მაქვს, მაქვს უტყუარი ინფორმაცია, - ძალიან ბევრ მოქალაქეს, რომელსაც რეგულარულად უწევს ხიდზე გადასვლა, გალის რაიონიდან ზუგდიდის რაიონში გადასვლა, ან სოხუმისკენ გამგზავრება, მუშაობენ რეგულარულად და მუდმივად საქართველოს უშიშროების სამსახურის წარმომადგენლები. თავისთავად, ამაში ტრაგედია არ არის, შესაძლოა, ეს ასეც უნდა იყოს, მაგრამ მათთან აფხაზური უშიშროებაც მუშაობს. ეს ხალხი თვითონ ამბობს: მშვიდად რომ იყოს, მიდიან გალის რაიონის უშიშროებაში, ეუბნებიან, რომ ახლა ქართულ მხარესთან მიდიან; იმიტომ, რომ ისინი ამას ისედაც გაიგებენ და ამიტომ წინასწარ აფრთხილებენ, რომ გადადიან ქართულ მხარეს, ექნებათ შეხვედრები და შემდეგ უკან ბრუნდებიან. გალში უფრო მეტი იცინა, როგორ იქცევა ქართული უშიშროება, ვიდრე ქართულ მხარეს. ეს სამარცხვინო ფაქტია, იმიტომ, რომ უსაფრთხოება არ მყარდება, უნდობლობა კი სულ უფრო იზრდება. ეს ხალხი დღეს აღარც ქართულ და

აღარც აფხაზურ მხარეს აღარ ენდობა. ამიტომ, თუ ჩვენ ვფიქრობთ ამ რაიონის მოსახლეობაზე, უნდა ვიფიქროთ, ჩვენი ქმედებები უწყობს თუ არა ხელს გალის რაიონში არსებულ უსაფრთხოების მომენტებს. ეს ძალიან სერიოზული საკითხია და მე მინდა, რომ ამის შესახებ ვიცოდეთ. რაკი მე ამაზე მელაპარაკება ადამიანი, რომელიც არ მიცნობს, მაგრამ იმედი აქვს, რომ ამას სადამდეც საჭიროა, იქამდე მივიტან, რომ არასწორი პოლიტიკა ტარდება. ეს პოლიტიკა აუცხოებს გალის რაიონს, პირველ რიგში საქართველოს მიმართ, რაც დამღუპველია და ჩვენთვის მიუღებელია. იმიტომ, რომ მიმაჩნია, რომ ამით არ მოხდება მათი ინტეგრაცია აფხაზურ მხარესთან, ეს გამორიცხულია. საამისოდ ობიექტური საფუძველი არ არსებობს. მაგრამ ეს ხალხი რომ ორივე მხარის მიმართ უცხოვდება და ვერ ხედავს პატრონს თავის გარშემო და საკუთარ თავში იკეტება, ეს შემამფოთებელი ფაქტია. ეს არის ის მომენტები, რომლებიც სცილდება პოპულიზმსაც კი, და აშკარად არის ქცევები, რომლებიც, ჩემი აზრით, კარგად უნდა გაანალიზდეს, რათა ვიცოდეთ რამდენად შეესაბამება ეს ყველაფერი სახელმწიფოს ინტერესებს. აი ეს შიდა საკითხები, როცა ასეთი დაძაბული ვითარებაა, ხდება იმ ფონზე, როდესაც კონტაქტი გამწყდარია.

მე მიხარია, რომ ახლა ამ საკითხებს ბატონი თემურ იაკობაშვილი კურირებს; იმიტომ, რომ მას დიდი ხანია ვიცნობ და იმედი გამიჩნდა, რომ რაღაც დინამიკა ამ პროცესში შეიძლება გამოჩნდეს, განცხადებების ფონზე ამის თქმა შეიძლება. ქართულ და აფხაზურ მხარეს შორის დღეს რეგულარული კონტაქტი აღარ არის. ისეთი ადვილად მოგვარებადი საქმეებიც კი, როგორიც იყო ქართული ჟურნალისტიკის გათავისუფლება, შედარებით იოლად გადაწყდა, მაგრამ ეს არ მომხდარა ამ ორი მხარის მჭიდრო კონტაქტის შედეგად. ეს მოხდა აფხაზი ჟურნალისტების ღირსეული საქციელის შედეგად. მათ სოლიდარობა გამოუცხადეს ქართველ ჟურნალისტებს და ჩათვალეს, რომ ასეთი ქცევა, დამოკიდებულება ჟურნალისტის მიმართ, აფხაზეთის დე-ფაქტო ხელისუფლების მხრიდან დაუშვებელი იყო და, რა თქმა უნდა, მათმა საქციელმა მოწონება დაიმსახურა. მაგრამ ამ ფაქტმა კიდევ ერთხელ აჩვენა: რომ ყოფილიყო მუდმივი კონტაქტი, თუნდაც ეს საკითხი უფრო უმტკივნეულოდ გადაწყდებოდა. ყველაზე მთავარი ის არის, რომ არიან ახალგაზრდები სოხუმის უნივერსიტეტში, რომლებსაც უნდათ თბილისში ჩამოსვლა, აინტერესებთ აქ რა ხდება. მე შევხვდი ამ ახალგაზრდებს, მაგრამ ერთადერთი, რაც მათ ანერვიულებთ, არის ის - ხომ არ გაშუქდება მათი აქ ჩამოსვლა ტელევიზიით, ხომ არ გაპიარდება ეს. მათ გარანტია სჭირდებათ საიმისოდ, რომ ეს თემა არ გაპიარდება. მათ ეშინიათ, შემდეგ აფხაზეთში არ გახმაურდეს ამის შესახებ ინფორმაცია. ეს ბავშვები ომის შემდეგ დაიბადნენ, მათ არ იციან თბილისი, მათ ჰყავთ აქ ნათესავები, ჩვენ უნდა შევიგნოთ, რომ ყველაფრის გაპიარება წამგებიანია. აფხაზეთში მათი ქმედება შეიძლება მოღალატეობად შეფასდეს. თუ ასეთი მომენტები არსებობს მეორე მხარეს, კეთილი უნდა ვინებოთ და დავაკმაყოფილოთ ისინი, ან უნდა შევისწავლოთ მაინც.

საქართველოში მოდის პრინციპული მნიშვნელობის არჩევნები. იმით, თუ როგორ ჩატარდება არჩევნები გალის რაიონში, მივხვდებით, შეიცვალა თუ არა ხელისუფლების დამოკიდებულება აფხაზეთის საკითხის მიმართ. თუ ჩვენ მოვახერხებთ ამ ხალხის ნების გათვალისწინებას, მათი რისკის და საფრთხის გათვლას, და ვეცდებით, არ ჩავრთოთ ისინი პოლიტიკურ პროცესებში და დავიცვათ ისინი, ამ შემთხვევაში მე ვიფიქრებ, რომ საქართველოს ხელისუფლებამ ბოლო ორი წლის განმავლობაში მიმდინარე პროცესებიდან რაღაც გამოცდილება გამოიტანა და მართლაც შეიცვალა პოლიტიკა. ამაზე, ჩემი აზრით, ბატონი თემურის ამ თანამდებობაზე დანიშვნაც უნდა მიუთითებდეს. განცხადებების დრო იწურება და არჩევნების წინ შეგვიძლია შევამოწმოთ, რამდენად იქნება ეს განცხადებები რეალიზებული ახალი ქართული პოლიტიკის ნიშნებით.

გოგი გვახარია – დიდი მადლობა, ახლა ბატონ თემურს მოვუსმინოთ.

თემურ იაკობაშვილი – შევეცდები მოკლედ გადმოგცეთ ჩვენი მიდგომის არსი ამ საკითხის მიმართ. ჩვენს პოლიტიკას რამდენიმე საბაზისო პრინციპზე ვაგებთ, რომლის პირველი პოსტულატი არის ის, რომ ჩვენ ომი არ გვინდა. გულახდილად მინდა გითხრათ, რომ ამ თანამდებობაზე უფრო ოპტიმისტი ვარ, ვიდრე მანამდე ვიქნებოდი და მომეცემოდა საშუალება დეტალებში ჩამეხედა. აღმოვაჩინე უზარმაზარი რესურსი საიმისოდ, რომ ომის გარეშე, რეალურად გადავწყვიტოთ ეს პრობლემები, როგორც აფხაზეთთან, ისე ცხინვალის რეგიონთან მიმართებაში. ჩემი ოპტიმიზმი არ არის სულელური ოპტიმიზმი. ვინც მიცნობს, იცის, რომ ყოველთვის იმას ვამბობ, რაცას ვფიქრობ. არის მთელი რიგი პროცესები, რომლებიც მიდის როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთ, რომლებიც ვითარების საფუძვლიანად შეცვლის საშუალებას იძლევა. პირველი ეს არის ის, რომ ვისაც ომი უნდა, კეზერაშვილს¹ ელაპარაკოს, მე ამ საქმის არაფერი გამეგება. მეორე – რაც არ მუშაობს – როგორი ლამაზი სახელიც არ უნდა ჰქონდეს, ვინც არ უნდა იყოს ამაში ჩაბმული, ყველაფერზე უარი უნდა ვთქვათ. ეს ეხება როგორც რუსეთის სამშვიდობოების მანდატს, ისე შერეულ საკონტროლო კომისიას, ისე გაეროს, ეუთოს და ყველა სხვა ორგანიზაციას, რომელიც არის ჩაბმული ამ პროცესებში.

ჩვენი საზომი ძალიან მარტივია. დაბრუნდნენ ლტოლვილები და დევნილები? მივდივართ ჩვენ კონფლიქტის გადაწყვეტამდე, თუ არა, თუ დავდივართ სხვადასხვა ქვეყანაში, ვლაპარაკობთ, მერე ჩამოვდივართ და გიყვებით შეხვედრებისა და რეზოლუციების შესახებ. რეზოლუციებში ვაცხოვროთ ლტოლვილები? უნდა დავსვათ საკითხი ასე: გვაქვს თუ არა სამშვიდობო პროცესი და ბრუნდებიან თუ არა დევნილები სახლებში. ეს არის საზომი. როდესაც დევნილების დაბრუნებაზე ვლაპარაკობთ, მათ ღირსეულ დაბრუნებას ვგულისხმობთ. არსებობს გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატის დოკუმენტი, თუ რას ნიშნავს დევნილებისა და ლტოლვილების დაბრუნება. მთელი პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, ამ დოკუმენტის შესაბამისად, არც ერთი დევნილი და ლტოლვილი გალის რეგიონში არ დაბრუნებულა. იქ არის ხალხი, რომელიც ეკონომიკური სიღუპის გამო იღებს დახმარებებს, ცდილობს სოფლის მეურნეობაში დაკავდეს, მაგრამ ჩვენ ამას ვერ დავარქმევთ დაბრუნებას. ის დაწიოკებები, რომლებიც ხდება კრიმინალების თუ ვისი მხრიდანაც არ უნდა იყოს, გალის რეგიონში აბსოლუტურად შეუთავსებელია ადამიანის ღირსებასთან.

ეს არის მეორე პოსტულატი – ჩვენ გადავხედეთ ყველა ამ ფორმატს, ყველა იმ ორგანიზაციის საქმიანობას, რომელიც ჩართულია ამ პროცესში.

ცხინვალის რეგიონთან მიმართებაში ჩვენ უარი ვთქვით შერეული საკონტროლო კომისიის ფორმატში პოლიტიკურ დიალოგზე. ამაზე ერთი ამბავი ატყდა, მაგრამ ქვეყანა არ დაქცეულა. ჩვენ ვთქვით, რომ ლაპარაკი ამ რეგიონის მოვალეობაზე, თუ ამ რეგიონში ერთ მხარეს ველაპარაკებით, შეუძლებლად მიგვაჩნია. მეორე მხარეს არის ქართული სოფლები, ოსური სოფლების ნაწილი, რომელსაც წარმოადგენს დიმიტრი სანაკოევი. მნიშვნელობა არ აქვს, მოგვწონს თუ არა, მარტო კოკოითს რატომ უნდა ველაპარაკოთ. ჩვენ ვიტყუებთ თავს. ამ შეხვედრებზე რუსეთი სამი ფორმატით მონაწილეობს, რუსეთის, ჩრდილოეთის და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის. როდემდე მოვიტყუოთ თავი? ამის შესახებ ეუთოშიც მქონდა საუბარი. ნელ-ნელა იწყება ჩვენთვის მხარდაჭერა ამ მიმართულებით. უკვე დოკუმენტებშიც გაჩნდა ამაზე საუბარი, ევროკავშირსაც ასევე ავუხსენით, რას ვაპირებთ. ეს არის ცხინვალის რეგიონთან დაკავშირებით.

აფხაზეთთან დაკავშირებით დავაყენეთ საკითხი, თუმცა გასაგები მიზეზების გამო ამაზე ხმამაღლა ბევრი არ გვისაუბრია და ჟენევაში მოვისურვეთ გაეროს ფორმატის გადასინჯვა. რუსეთმა გვითხრა, რომ მაისის ბოლომდე გვეცლია. ჩვენს საქმიანობას ჩვენ არ ვუკავშირებთ არც არჩევნებს, არც შიმშილობას და სხვა პოლიტიკურ პროცესებს

¹ დავით კეზერაშვილი - საქართველოს თავდაცვის მინისტრი.

საქართველოში, იმიტომ, რომ მიგვაჩნია, რომ ეს არის ყველას საქმე: არა ერთი და ორი პარტიის, არამედ ყველა პარტიისა, გინდა სახელისუფლო იყოს და გინდა ოპოზიციური. ჩვენს პოლიტიკას აფხაზეთთან მიმართებაში ვერ ავაგებთ პოლიტიკურ პროცესებზე. ჩვენი გეგმები ამაზე მაღლა დგას. იმედი მაქვს, რომ ჩვენს ჩანაფიქრს განვახორციელებთ; ასევე, იმედი მაქვს, რომ მე ვიქნები ბოლო მინისტრი ამ სახელწოდებით.

მესამე ნაწილი არის ხალხი (თუმცა, ალბათ პირველი ნაწილი უნდა იყოს), ვინც ცხოვრობს კონფლიქტურ რეგიონებში და ვინც გამოყრილია იქიდან. ჩვენ თუ გავერთეთ პოლიტიკური თამაშებით, უცხოეთში სიარულით, თუ გაგვიტაცა ამ საქმიანობამ და დაგვაფიქვდა, რომ რეალურად ვლასპარაკობთ ხალხზე, რომელიც სიდუხჭირეში ცხოვრობს; არ აქვს მნიშვნელობა მათ ეროვნებას, ლაპარაკია ყველა ადამიანზე, ვინც ამ რეგიონებში ცხოვრობს; ჩემი აზრით, ლტოლვილები და დევნილები, რომლებიც დღეს ცხოვრობენ სხვადასხვა ადგილებში, ცხოვრობენ ადამიანებისთვის შეუფერებელ პირობებში.

არ შეიძლება ჩვენ ვწყვიტოთ მათი მომავალი ისე, რომ ამ ხალხს არ ველაპარაკოთ. ამიტომ, ჩვენი მხრიდან მიმდინარეობს მთელი რიგი პოლიტიკური მიმართულებების შემუშავება, თუ რა უნდა გავაკეთოთ ამ ხალხისთვის. ჩვენ ვაპირებთ დონორებთან შეხვედრას, გვაქვს მთელი რიგი პროექტები, ეს იქნება ეკონომიკური ხასიათის პროექტები, საგანმანათლებლო ხასიათის, პოლიტიკისგან დაშორებული პროექტები, რომლებიც მიზნად ამ ხალხის ცხოვრების დონის ამაღლებას ისახავს.

აი, ეს არის ის სამი ბლოკი, რომლებზეც ვაგებთ ჩვენს პოლიტიკას. ყველაზე რთული, ჩემი აზრით, არის გლობალური პოლიტიკისა და რუტინის ერთმანეთთან შერწყმა. ყოველდღე რაღაც ხდება. აქვე, მინდა გითხრათ, რომ ჟურნალისტი² ჩვენი ძალისხმევით გაათავისუფლეს. შეიქმნა სიტუაცია, რომ რაღაც უნდა გაკეთებულიყო, რომ ვითარებიდან გამოვსულიყავით. აფხაზებს არაფერში სჭირდებოდათ მისი იქ ყოფნა. ამ თემაზე ვაჭრობა არც ყოფილა. ჩვენ კავშირები გვაქვს, ვსაუბრობთ, მაგრამ ეს კავშირი იმის ილუზიას არ უნდა გვიქმნიდეს, რომ ამაზე მეტს, ვიდრე ჟურნალისტის გათავისუფლებაა, რამეს გადაწყვეტდეს. პაატა ზაქარეიშვილმა რაზეც ისაუბრა, ძალიან სერიოზული თემაა. ჩვენ გვესმის, რომ იმის პიარი, როგორ ჩამოდიან იქიდან და მკურნალობენ ჩვენთან, არ არის საჭირო. ამით ადამიანს ხელს უშლი, მას სერიოზული პრობლემები ექმნება. როგორც კი ეს ადამიანი ხვდება ტელევიზორში, მის წინააღმდეგ იწყება სერიოზული კამპანია. მეორე მხრივ, აფხაზი მიდის უცხოელთან და ეუბნება, რომ ერთმანეთთან ურთიერთობა არ გვაქვს და ეს უცხოელი ცდილობს დაგვალაპარაკოს, წაგვიყვანოს უცხოეთში და იქ ჩვენ შორის მოლაპარაკება აწარმოოს.

ჩვენ ვამბობთ, რომ ჩვენი ინიციატივა იყო სანქციების შერბილება. ჩვენ რუსებამდე გამოვთქვამდით ასეთ ინიციატივას. ჩვენ გვინდოდა გალში გახსნილი ვაჭრობა, რომ ორ მხარეს შორის კავშირი დამყარებულიყო, რათა ხალხს ჰქონოდა ერთმანეთთან უშუალო კავშირი. იმიტომ, რომ ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია, ხალხს ჰქონდეს ერთმანეთთან ურთიერთობა. ჩვენ წავახალისებთ ისეთ ურთიერთობებს, რომლებიც ზედა პოლიტიკურ ეშელონებთან არ იქნება დაკავშირებული.

გლობალურ კონტექსტზეც მოგახსენებთ. ჩვენ ცვდილობთ რუსები გადმოვიყვანოთ უფრო რეალისტურ პოზიციებზე. რუსებმა აფხაზებს და ოსებს პირდაპირ უთხრეს, რომ არ აქვს მნიშვნელობა მათ დამოუკიდებლობას მათთვის, უმთავრესია, ქართველები არ შევიდნენ ნატოში. ჩვენ ვაკვირდებით აფხაზების და ოსების რეაქციას. მათ ძალიან ეწყინათ, თუმცა გულის სიღრმეში, ალბათ იცოდნენ, რომ ასეც იქნებოდა. ნატოს მომენტი ძალიან გადამწყვეტია. ხალხის ნაწილი კიდევ ფიქრობს, რომ თუ ჩვენ ნატოში შევალოთ, აფხაზები და ოსები დამოუკიდებლობას მიიღებენ. ეს ზღაპარია, იმიტომ რუსები კარგად ხვდებიან, რომ

² 2008 წლის 26 თებერვალს ტეკელკომპანია „მზის“ 2 ჟურნალისტი, მალხაზ ბასილაია და დავით წოწორია, ენგურის ხიდან დააკავეს „საზღვრის უკანონო გადაკვეთის გამო“. ისინი 5 მარტს გაათავისუფლეს პატიმრობიდან, ხოლო 8 მარტს მათ საქართველოს პრეზიდენტმა ღირსების ორდენები გადასცა.

საქართველოს ერთი ფეხი ნატოში აქვს; ანუ მაპი (MAP – Membership Action Plan/ ნატოს წევრობის სამოქმედო გეგმა) ნიშნავს იმას, რომ სეპარატიზმზე ლაპარაკი სრულდება. იმიტომ, რომ ნატოში შესვლა, მაპის მიღება ნიშნავს, რომ 26 სახელმწიფოიანი ორგანიზაცია ამბობს, რომ ამ ტერიტორიის ფარგლებში, რომლის ნაწილიცაა აფხაზეთიც და ცხინვალის რეგიონიც, მისი ინტერესის სფეროა. ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია ნატოს თემის გადაწყვეტა, რათა რუსეთთან სერიოზულად დავიწყოთ ამ თემებზე საუბარი. არ დაგვავიწყდეს, რომ ჩვენ მართლ აფხაზეთი და ე.წ. სამხრეთ ოსეთი კი არ უნდა დავიბრუნოთ, ჩვენ უნდა დავიბრუნოთ აფხაზეთიც და ოსებიც. ისევე, როგორც უნდა დავაბრუნოთ აფხაზეთში ის ხალხი, ვინც იქ ცხოვრობდა, 400 ათასი ადამიანი, უმრავლესობა მათგან ქართველია. 30 ათასი – აფხაზი.

აქედან გამომდინარე, ლაპარაკი იმაზე, რომ ნატოში შესვლის შემთხვევაში დაგვარგავთ ამ ტერიტორიებს, სიმართლეს არ შეესაბამება. არავინ გითხრათ, რომ სამშვიდობო პროცესი ჩიხშია შესული. სამშვიდობო პროცესი არ არის და არც არასოდეს ყოფილა. სამშვიდობო პროცესის არსი ყველასათვის ცნობილია. თუ საბოლოო მიზანზე შეთანხმებული ხარ, იქამდე, ვიდრე მას მიაღწევდე, ამასობაში შესარიგებელ ღონისძიებებს მიმართავ და სხვადასხვა პროექტს ახორციელებ. ჩვენ არასდროს არ გვქონია სამშვიდობო პროცესი, არც აფხაზეთთან და არც ცხინვალის რეგიონთან მიმართებაში. ამის ნაცვლად ჩვენ გვქონდა მთელი რიგი ღონისძიებები, რომლებიც ემსახურებოდა ნდობის აღდგენას და შერიგებას. ვიტყუებდით თავს, რომ ეს სამშვიდობო პროცესი იყო. სამშვიდობო პროცესი არ დაიწყება, თუ ჩვენ ორ რამეს არ გავაკეთებთ – თუ რეალურად არ დაველაპარაკეთ აფხაზებს და ოსებს იმაზე, რომ მათი ადგილი ქართულ სახელმწიფოშია და მივცეთ მათ დრო ფიქრისთვის. ჩავიხედოთ გულის სიღრმეში. დღეს საქართველოში ბევრი ფიქრობს აფხაზეთისა და ოსების დასჯაზე. ბედნიერი ვიქნები, თუ ეს ასე არ არის. ასე რომ, ჩვენ მხარეზეც გვაქვს სერიოზული სამუშაო, რომ ეს რიტორიკა შეიცვალოს. შორს რომ არ წავიდეთ, ტელევიზიით გადის სიუჟეტები, სადაც გალის ნაცვლად გადაღებულია ზუგდიდის სოფლები და ლაპარაკია სანგრების გათხრაზე, ვილაცის მოკვლაზე. ასეთი პროპაგანდა მიმდინარეობს და ეს სერიოზულად გვიშლის ხელს.

გია ბურჯანაძე – „კაკასიის ინსტიტუტის“ მხრიდან ითქვა, რომ ხელისუფლება ომისთვის ემზადება. ამის შემდეგ მალევე თქვენ დაინიშნეთ მინისტრად. აპირებს ხელისუფლება ომს, თუ არ აპირებს?

გოგი გვაზარია – გთხოვთ, ნუ გადაუხვევთ თემას. შეგახსენებთ თემას ჰქვია "აფხაზეთი: პოლიტიკა თუ პოპულიზმი".

ბ-ნო თემურ, რატომ არ პასუხობდით ასეთ კონკრეტულ შეკითხვებს ეთერში? ამასწინათ კოტე გაბაშვილი³ მყავდა გადაცემაში სტუმრად და ეს კითხვა რომ დავუსვი, მან გულწრფელად მიპასუხა, რომ ამის თქმას მათ აფხაზეთის რუსეთისთვის დათმობად ჩაუთვლიან და ამიტომ არილებენ თავს კითხვაზე პასუხის გაცემას.

თემურ იაკობაშვილი – მოდით, რიტორიკა და პოლიტიკა გამოვყოთ ერთმანეთისგან. ის, რომ საქართველო ძლიერდება სამხედრო თვალსაზრისით, არ ნიშნავს იმას, რომ ჩვენ ომის დაწყებას ვაპირებთ.

³ საქართველოს პარლამენტის საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარე.

ნოდარ ნათაძე, სახალხო ფრონტის თავმჯდომარე – ორი შეკითხვა მაქვს. ის რაზეც თქვენ ილაპარაკეთ, ჩემთვის მისაღებია და ტაქტიკის ფარგლებში ეტევა. მაინტერესებს, ამ თემებზე მოლაპარაკებებში თუ გამოგიყენებიათ ის მხარე, რომელსაც წარმოადგენდა 100 ათასი ოსი მაცხოვრებელი ამ ყოფილი ავტონომიის გარეთ?

თემურ იაკობაშვილი – ძალიან კარგი კითხვაა, ეს აუცილებლად გამოსაყენებელია. ჩვენ უნდა ველაპარაკოთ პირდაპირ აფხაზებს და ოსებს. ოღონდ არა მარტო ცხინვალს და სოხუმს, არამედ ყველას, აფხაზს და ოსს, სადაც არ უნდა იყვნენ ისინი. მეტსაც გეტყვით. ჩრდილო კავკასიიდან ჩამოდიან ჩვენთან და გვთხოვენ, რაღაც გავაკეთოთ. მათ დანარჩენ მსოფლიოზე გასვლა ჩვენგან ურჩევნიათ, საქართველოს გზით გასვლა დანარჩენ მსოფლიოში მათ უფრო იაფი უჯდებათ. ისინი ხედავენ, რომ ოსების ინტერესების დაცვა აქ უფრო შესაძლებელია, ვიდრე იქ, რამდენიმე კვირის წინ ვლადიკავკაზში ააფეთქეს იქაური პოლიციის მაღალჩინოსანი. იცით, ვინ გააკეთა? ოსმა ისლამისტებმა.

ნოდარ ნათაძე – ჩემთვის ცნობილია შევარდნაძის პოლიტიკა ამ საკითხში. ვიცი დღევანდელი პოლიტიკა, რომელიც წინას გაგრძელებაა. სხვა პოლიტიკა ჩემთვის უცნობია. ეს ჩემსავით მოაზროვნე ადამიანებისთვის რადიკალურად მიუღებელია. ჩვენ გვაქვს ჩვენი მოსაზრებები, თუ რა უნდა გაკეთდეს და მინდა, რომ ეს იცოდეს საზოგადოებამ. ჩვენ დაახლოებით 2 კვირის ფარგლებში გართულებულ სიტუაციასთან დაკავშირებით კონფერენციას ჩავატარებთ და გამოვთქვამთ ჩვენს პოზიციას. მე მიზანშეწონილად მიმაჩნია, რომ რადიკალური განსხვავებები იმას შორის, რაც უნდა იყოს და რაც ხდება, ამაზე ვისაუბროთ.

თამაზ სააკაშვილი, „თავისუფლების პარტია“ – ბ-ნო თემურ, პირველ რიგში მსურს მაღლობა გადაგიხადოთ იმისათვის, რაც ბრძანეთ, თქვენმა ნათქვამმა ბ-ნ პაატას საუბრის მერე ცოტა დამაწყნარა. ჩვენი ქართველი მოსახლეობა, ლტოლვილები, სად ბრუნდებიან თქვენი აზრით, საქართველოში თუ სად?

და მეორე შეკითხვა:- რას ვპირდებით ჩვენ ოსებს და აფხაზებს?

თემურ იაკობაშვილი – არის მოსახლეობა, რომელიც აფხაზეთიდან არის წასული და ცხოვრობს საქართველოს გარეთ, ისინი ბრუნდებიან საქართველოში და ესენი, რომლებიც ცხოვრობენ დანარჩენ საქართველოში, გადაადგილდებიან საქართველოს ერთი ნაწილიდან მეორეში. ყველა ბრუნდება თავის სახლში.

იულია ხარაშვილი, იძულებით გადაადგილებულ ქალთა ასოციაცია – ხედავთ თუ არა სამოქალაქო საზოგადოების როლს სამშვიდობო პროცესში, რომელიც უნდა დაიწყოს? და მეორე შეკითხვა: დაცდა, ვიდრე დაიწყება სამშვიდობო პროცესი, ხომ არ დაგვიანებს რაღაც პროცესებს?

თემურ იაკობაშვილი – სამოქალაქო ორგანიზაციები პირველ რიგში უნდა იყვნენ ჩაბმულები ამ პროცესში. ჩვენ, სამწუხაროდ, გვიწევს თავის მოტყუება, რომ არსებობს აფხაზურ და ოსურ მხარეს თავისუფალი საზოგადოებრივი ორგანიზაციები. არიან ინდივიდუალური ადამიანები საშინელი წნეხის ქვეშ; იქ არ არსებობს სამოქალაქო სექტორი,

რომელიც არის ისეთი თავისუფლების მატარებელი, როგორიც ჩვენში. თუმცა, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ მათთან ურთიერთობა არ უნდა გვქონდეს. ჩვენ ვერ დაველოდებით პოლიტიკური პროცესის დაწყებას, ამიტომ ვთქვი, რომ ადამიანების დაახლოება სწორედ პოლიტიკური პროცესების გააქტიურებამდე უნდა დაიწყოს. ჩვენ უფლება არ გვაქვს, არც დრო გვაქვს ამდენი, რომ ველოდოთ პოლიტიკოსებს.

ზურაბ ბარბაქაძე, “რუსეთ-საქართველოს ომის მონაწილეთა კავშირი” – ჩვენ ის ხალხი ვართ, ვისაც ყველაზე მეტად არ უნდა ომი. ვინც ომი ნახა საკუთარი თვალით, მას ომი ყველაზე მეტად არ უნდა. თქვენ თქვით, რომ ომისთვის ვემზადებით. იქნებ გვითხრათ, ვის წინააღმდეგ და მეორე - ზუსტად ერთი წლის წინ ბიოლის ფონდში თითქმის ამავე თემაზე გაიმართა დისკუსია. ძალიან გთხოვთ, მიპასუხეთ, რომელმა ძალამ გამოადგვა აფხაზეთიდან და ე.წ. სამხრეთ ოსეთიდან ქართველები და კონფლიქტი ვისა და ვის შორის არის - ქართველებს და აფხაზებს შორის, თუ ქართველებსა და რუსებს შორის? ჩვენ ჩიხში ვართ შესულები.

თემურ იაკობაშვილი – ომი აფხაზეთში რუსულმა ავტომატმა მოიგო, გულახდილად ვთქვათ, და სწორედ ეს არის პრობლემა, რუსი რატომ არ ეკითხება არაფერს აფხაზებს: იმიტომ, რომ ეუბნება, რომ ომი მან მოიგო და ის არაფერს წარმოადგენს. დღეს ომი რუსეთის ფედერაციასა და საქართველოს შორის არ არის.

თემურ გოგიტიძე, თადარიგის პოლკოვნიკი – ვერ დაგეთანხმებით, არის ომი. დღეს საქართველოს ტერიტორიაზე, აფხაზეთსა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთში არის საფორტიფიკაციო ნაგებობები, შიგ დგანან შეიარაღებული ჯარისკაცები. დაჭერილი აქვთ თითი ჩახმახზე, თუმცა ჯერ არ ისვრიან. აი, ასეთია რუსეთი. ეს არის რუსეთის ომი საქართველოს წინააღმდეგ, ეს უნდა ვადიაროთ. სააკაშვილის წინააღმდეგი იმიტომ ვარ, რომ ის აგრძელებს ელუარდ შევარდნაძის პოლიტიკას საქართველოში.

თემურ იაკობაშვილი – სადაც დღეს რუსები - დსთ-ს სამშვიდობო ძალები დგანან - არც ერთი პოსტი არ არის ლეგალური. იმიტომ, რომ ხელშეკრულების მიხედვით – დადგებიან სამშვიდობო ძალები, მათი განლაგების ადგილებს მხარეები შეთანხმებენ და შეიქმნება სპეციალური რუკები. მაგრამ მე ამ რუკებს ვერ ვპოულობ. ჩემი აზრით, ამ ძალებს საპოლიციო ძალები უნდა ერქვას და არა სამშვიდობო.

ნინია კაკაბაძე, გაზეთ “24 საათის” ჟურნალისტი – იმის თქმა, რომ რუსმა დაგვამარცხა და აფხაზებს უგულუბელყოფთ, ეს სამშვიდობო პროცესს ხელს ხომ არ შეუშლის? იმიტომ რომ თვითონ აფხაზი ასე არ ფიქრობს, ისინი ამბობენ, რომ მათ ეს ომი მოიგეს.

თემურ იაკობაშვილი – ჩვენ რა გვეგონია, აფხაზს რა ჰგონია, ამაზე არ არის საუბარი. რეალურად სიტუაცია ისეთი იყო - იქ რომ არ ყოფილიყვნენ რუსები, აფხაზები ვერაფერს გახდებოდნენ და ეს აფხაზებმა იციან. აფხაზი ამბობს, რომ ომი რუსების დახმარებით მოიგო. იმას არ ამბობს, რომ მარტომ დაგვამარცხა. ჩვენი პოლიტიკა ძალიან მარტივია. მე ამას ლოთის ცოლის პოლიტიკას ვეძახი. ბიბლიიდან გავიხსენოთ, ჩვენ თუ უკან ცქერა დავიწყეთ და დავიწყეთ ძველი წყენების გახსენება, გავიყინებით ერთ ადგილზე. აღარ გახსოვთ, რაც

დამართა ლოთის ცოლს? ჩვენ ვაღდეულები ვართ და პასუხისმგებლობა გვაქვს არა მარტო იმ მოვლენებზე, რაც უკვე მოხდა, არამედ პასუხისმგებლები ვართ მომავალი თაობის წინაშეც. შეფასება ამ მოვლენებს ისტორიკოსებმა უნდა მისცენ, ჩემი საქმეა კონფლიქტის მოგვარება, ხალხის შერიგება და საკუთარ სახლებში დაბრუნება. ბოდიშს მოვიხდით, ახლა უნდა დაგტოვოთ.

გოგი გვახარია – გმადლობთ, ახლა ბატონ ირაკლის მოვესმინოთ.

ირაკლი ტაბლიაშვილი – მოგესალმებით. პირვლ რიგში მინდა დიდი მადლობა გადაუხადო ჰაინრიხ ბიოლის ფონდს იმისთვის, რომ ამ თემაზე ხშირად მართავს დებატებს და აჩერებს მასზე ყურადღებას. ჩემი მოხსენების ძირითადი საკითხი ეხება არა იმდენად ხელისუფლების მხრიდან პოპულიზმს, არამედ იმას, არის თუ არა საზოგადოებაში პოპულიზმზე მოთხოვნილება.

მე ვფიქრობ, რომ ხელისუფლება იმდენად არის პოპულისტური, რამდენადაც საზოგადოების მხრიდან არის ამაზე დაკვეთა. თუ ნოციერი ნიადაგი საზოგადოებამ არ მოამზადა პოპულიზმისთვის, არ ვფიქრობ, რომ ხელისუფლებას აქვს შანსი, აკეთოს პოპულისტური განცხადებები. მე მთლიანად პოლიტიკურ სპექტრს ვგულისხმობ. ბატონმა თემურმა საინტერესო მოსაზრება გამოთქვა იმასთან დაკავშირებით, რომ სამშვიდობო პროცესი არ მიმდინარეობდა, თუმცა მე მაინც პაატა ზაქარეიშვილის მოსაზრებისკენ უფრო ვიხრები. 2004-2006 წლებში, როდესაც გოგა ხაინდრავასა და ირაკლი ალასანიას ტანდემი მუშაობდა ამ საკითხზე, გაიმართა რამდენიმე შეხვედრა, რომელიც ფართო საზოგადოებისთვის ცნობილი არ ყოფილა. მათ შორის გაიმართა სამხრეთ ტიროლში ალასანიასა და შამბას შეხვედრა. ეს ფარული შეხვედრა იყო და იქ იმ საკითხებზე ისაუბრეს, რომლებიც საზოგადოებისთვის ჯერ-ჯერობით უცნობია, მაგრამ, მე ვიცი, რომ იყო ბევრი პოზიტიური სიგნალი იგივე აფხაზური საზოგადოების მხრიდან.

მე ყურადღებას გავამახვილებ მედიაზეც. მოდით, დავსვათ შეკითხვა, რომელი გაზეთები ითვლება დღეს ყველაზე პოპულარულად? მე ერთ-ერთ გაზეთში საკუთარი თვალთ მქვს წაკითხული, როგორ მიმართავს ჟურნალისტი შამბას – "სისხლისმსმელი შამბა.." ასე იწყება ინტერვიუ. ანდა ინგა გრიგოლიას გადაცემა გავიხსენოთ, როდესაც იგივე შამბას ჰკითხა: მისი აზრით, თუ როდის შეუერთდებოდა აფხაზეთი საქართველოს?

ამიტომ, ჩვენ თვითკრიტიკულები უნდა ვიყოთ და კარგი იქნებოდა, თუ ბიოლის ფონდი ჟურნალისტებს, რედაქტორებს, სარედაქციო პოლიტიკის განმსაზღვრელებს მოიწვევს.

მიმდინარე წლის იანვარში პან გი მუნმა - გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურმა მდივანმა - თავის შუალედურ მოხსენებაში უშიშროების საბჭოს სხდომაზე დაწერა, რომ კონფლიქტის ზონიდან გავრცელებული ინფორმაცია ხელს უშლის ნდობის აღდგენასა და სამშვიდობო პროცესს. ეს დაიწერა იუნომიგის (UNOMIG/ United Nations Observer Mission in Georgia – გაეროსსადამკვირვებლო მისია საქართველოში) მოხსენების საფუძველზე.

ვინ არის ინფორმაციის მომწოდებელი კონფლიქტის ზონიდან? - ესენი არიან ის კონკრეტული ჟურნალისტები, რომლებიც მუშაობენ რეგიონებში; რომლებმაც პრეზიდენტისგან სივლეებიც კი მიიღეს. ბატონმა თემურმაც ახსენა და მერე აღარ დაამთავრა: ზემო ეწერში მოხდა ეს ამბავი, მაგრამ ქართულმა ტელეარხებმა საპრეზიდენტო არჩევნებამდელ პერიოდში გაავრცელეს ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ პრეზიდენტობის კანდიდატ სააკაშვილის მომხრეებს არ უშვებენ გალის რაიონიდან, რომ იქ რუსმა ჯარისკაცმა ჩამოხია წინასაარჩევნო პლაკატი და ა.შ. მთელი პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, რომ სიუჟეტში ნაჩვენებია ზუგდიდის რაიონის სოფლის, ზემო ეწერის კადრები. მე არ მჯერა, რომ ხელისუფლების წარმომადგენლები ქართველ ჟურნალისტებს ასე მოექცნენ. ასე არ უნდა განისაზღვრებოდეს საინფორმაციო პოლიტიკა.

კიდევ ერთ ფაქტს გაგახსენებთ – ჟურნალისტ მალხაზ ბასილაიას⁴ გათავისუფლების შემდეგ დედამისი მადლობას უხდის პრეზიდენტ სააკაშვილს და სერგეი ბალაფშს მისი შვილის გათავისუფლებისთვის. მომდევნო საინფორმაციო გამოშვებაში ბალაფშისთვის გადახდილი მადლობა უკვე ამოჭრილი იყო. რატომღაც გადაწყვიტეს, რომ ეს არ უნდა გასულიყო ეთერში. ხშირად სახელმწიფოებრივ პიროვნებასა და სახელისუფლებო აზროვნებას ერთმანეთთან აიგივებენ. მე ვფიქრობ, რომ სახელმწიფოებრივი აზროვნება ნიშნავს პროცესების მაქსიმალურ გამჭვირვალობას.

როდესაც კსაუბრობთ ჟურნალისტების თავისუფლებაზე, აქ ლაპარაკია მაღალკვალიფიციურ მსჯელობაზე, კარგი იქნება თუ სხვაგანაც, მაგალითად საზოგადოებრივ მაუწყებელში გაიმართება ასეთი დისკუსიები. 2007 წლის სექტემბერში დევნილებთან მიმართებაში საქართველოს ხელისუფლებამ ძალიან მნიშვნელოვანი დოკუმენტი მიიღო. მას ჰქვია „იძულებით გადაადგილებულ პირთა და დევნილთა შესახებ“, რომელიც გულისხმობს, რომ კონკრეტულად გაწერილი სამოქმედო გეგმა უნდა შექმნილიყო. საუბარი იყო 60-70 მილიონ დოლარზე, რომელიც დონორებს გრანტის სახით უნდა გადმოეცათ, რათა უმტკივნეულოდ ჩაეგლო კომპაქტურად დასახლებული ადგილებიდან დევნილების გამოსახლებას და სხვაგან დასახლებას. მაგრამ კობა სუბელიანის სიტყვიერი ბრძანების საფუძველზე, შეჩერდა ამ დონორთა კონფერენციის ჩატარება. არის თუ არა მყისიერ ეფექტზე და პოპულიზმზე დამყარებული ის, რასაც ამ შემთხვევაში ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო აკეთებს?

შეგვიძლია მოვედგავთ თავდაცვის სამინისტროსაც. ყველას გვახსოვს, თუმცა ბოლო ხანებში ეთერში აღარ ტრიალებს, კლიპი „ფსოუდალეულებზე“. ამ კლიპის მომზადება 80 ათასი დოლარი დაჯდა. ეს არის კლიპი ნინი ბადურაშვილის მონაწილეობით. ასეთი სახით საბრძოლო სულის ამაღლება თავის მოტყუებად მიმაჩნია.

ზურაბ პაპასკირი, ისტორიკოსი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი – ამაში არაფერია გაუგებარი. ენგურზე ხომ არ არის ლაპარაკი, აქ ფსოუს წყალზეა საუბარი.

ირაკლი ტაბლიაშვილი – დავასრულებთ ჩემს გამოსვლას და მერე ვიკამათოთ ცალკეულ საკითხებზე. „სამშვიდობო რესურსი ამოწურული არ არის, ჩვენ კიდევ შევძლებთ თანაცხოვრებას“, ამას ამბობს აფხაზი ქალბატონი, რომელმაც აფხაზეთიდან მოგვწერა წერილი. ასევე წაგიკითხავთ ციტატას ქართველი შვილმკვდარი დედის წერილიდანაც – „თუ ომის გზით არ მოხდება კონფლიქტის დარეგულირება, ტერიტორიული მდგომარეობის აღდგენა, ქართველებისა და აფხაზების თანაცხოვრება შესაძლებელია“. მე ვფიქრობ, რომ ეს რესურსი გვაძლევს ჩვენ იმის საშუალებას, რომ კონფლიქტი აფხაზეთში დავარეგულიროთ სწორედ მშვიდობიანი გზით. დიალოგი კი მუდმივად უნდა გაგრძელდეს. იმიტომ, რომ დიალოგის არარსებობამ და კომუნიკაციის არქონამ განაპირობა ჩემი აზრით კონფლიქტი ამ რეგიონში 90-იან წლებში.

ნიკა ჩიტაძე, საერთაშორისო და უსაფრთხოების საკითხების კვლევის ცენტრი – სამშვიდობო პროცესი 2006 წლამდე მართლაც არ ყოფილა. მიმდინარეობდა მოლაპარაკებათა პროცესი, ხან ჟენევაში, ხან მოსკოვში. რაც შეეხება ზემო აფხაზეთს, ნაწილს მოსწონს ეს ხელისუფლება, ნაწილს არა, მაგრამ ჩემი აზრით, დიდი საქმე გაკეთდა ზემო აფხაზეთში.

⁴ 2008 წლის 26 თებერვალს ტეკელკომპანია „მზის“ 2 ჟურნალისტი, მალხაზ ბასილაია და დავით წოწორია, ენგურის ხიდან დააკავეს „საზღვრის უკანონო გადაკვეთის გამო“. ისინი 5 მარტს გაათავისუფლეს პატიმრობიდან, ხოლო 8 მარტს მათ საქართველოს პრეზიდენტმა ღირსების ორდენები გადასცა.

თქვენი აზრით, ხომ არ იქნება გადამწყვეტი ეკონომიკური ფაქტორი კონფლიქტის მოგვარებაში? ანუ, საქართველოს ეკონომიკური გაძლიერება ხომ არ დააინტერესებს აფხაზებს, იყვნენ ინტეგრირებულნი საქართველოსთან?

და მეორე საკითხი, ჩვენ ვსაუბრობთ ქართველებსა და აფხაზებს შორის ნდობის აღდგენაზე, მაგრამ აფხაზეთში დღეისთვის ეთნიკურ უმრავლესობას შეადგენდნენ არა აფხაზები, არამედ სომხები. გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ 60 ათასი სომეხი ცხოვრობს აფხაზეთში, დაახლოებით 40 ათასი აფხაზი. ხომ არ იქნება გამართლებული მოლაპარაკებების სომხურ ორგანიზაციებთანაც წარმოება?

ნოდარ ნათაძე – ის, რაც კეთდება, აბსოლუტურად მიუღებელია. საქართველო მოიცავს აფხაზეთს. კონფედერაცია არის ურთიერთობის სახელშეკრულებო ფორმა. ხელშეკრულება დარღვევადია, მაშასადამე, აფხაზებს ეძლევათ იურიდიული მექანიზმი, რომელიც დღეს არ აქვთ. სიტყვა „სუვერენიტეტის“ ხმარება ნიშნავს საქართველოსგან დამოუკიდებლობის აღიარებას. ერთ-ერთ შეკრებაზე ბატონმა პაატამ თქვა, რომ სუვერენიტეტი შეზღუდულია. მართალია, მაგრამ სუვერენიტეტი შეზღუდულია გაეროსა და ეუთოს მიერ და არა საქართველოს მიერ. აფხაზეთზე თუ დაიწერება სუვერენული, ის დამოკიდებული იქნება მხოლოდ გაეროზე და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებზე და არა საქართველოზე. არის იდეოლოგიური ფაქტორიც, ის ძირითადი მოტივი, რომელიც მართავს საერთაშორისო აზრს და ე.წ. მეტაიურიდიულ რეალობას. ქართული მოსახლეობა, განურჩევლად იმისა, პაპამისი წალენჯიხაში მარხია, თუ სოხუმში, არის მოსახლეობა, რომელმაც ეს ტერიტორია ხელუხლებელი ველ-მინდვრისა და ტყის მდგომარეობიდან გადაიყვანა განვითარებულ მდგომარეობაზე. არავინ ამბობს იმას, რომ აფხაზები საკუთარ თავს აფსუას უწოდებენ და არა აფხაზს. უნდა ითქვას, რომ ეს არის მოსახლეობა, რომელიც გარკვეული ისტორიული კონფლიქტის შესაბამისად შემოსულია დაახლოებით მე-17-18 საუკუნეში. ეს საკითხები მიღებული უნდა იყოს მხედველობაში. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ფსიქოლოგიურად აფხაზი ამ მიწას მაინც თავისად მიიჩნევს. რატომ? იმიტომ რომ ის ტერიტორია მან დაიპყრო. იდეოლოგიურ და მორალურ დონეზე საჭიროა კონსენსუსის მიღწევა. მიღებულ დოკუმენტებში გამოტოვებულია ფუნდამენტური კითხვა – შენ როგორი პროცედურით გინდა გადაწყვიტო აფხაზეთი საქართველოში იყოს თუ არა? რაკი დემოკრატიას თამაშობს ყველა, იგულისხმება, რომ ვიღაცამ უმრავლესობით უნდა უყაროს კენჭი. რომელმა უმრავლესობამ უნდა თქვას, რომ აფხაზეთი არ უნდა იყოს საქართველოში? ცხადია, იგულისხმება, აფხაზი მოსახლეობის უმრავლესობა. მაგრამ ეს იმას ნიშნავს, რომ ერთი აფხაზის ხმა პოლიტიკურ საკითხებში უფრო მძიმეა, ვიდრე ერთი ქართველის. ანუ, 80 ათასიან აფხაზ მოსახლეობას ეძლევა ვეტოს უფლება და 250 ათასიან ქართველ მოსახლეობას – არა. რატომ? ამაზე პასუხი არ არსებობს. ამის შესახებ რომ ვუთხარი ინგა გრიგოლიას გადაცემაში შამბას, მან მიპასუხა, რომ ასე ვერ შევთანხმდებით. იმათი არგუმენტაცია არის მხოლოდ დე ფაქტო არგუმენტაცია. უნდა დაფიქსირდეს, რომ რომ აფხაზების ნება არ არის აფსუა მოსახლეობის ნება. მე მიმაჩნია, რომ ნების ერთობა ქართველებსა და აფხაზებს შორის უნდა მოინახოს. ამისთვის კი აფხაზ მოსახლეობას მასობრივად უნდა განემარტოს და ეჩვენოს, რომ ეროვნული გადარჩენის პერსპექტივა საქართველოს გარეთ არ აქვს. გლობალიზაციის პირობებში აფხაზები რომ გადარჩნენ, ამას სჭირდება სახელმწიფოებრივი დაცვა.

გია ბურჯანაძე – მე მინდა ხელისუფლების პრაქტიკულ და იდეოლოგიურ მხარეებზე ვისაუბრო. დღეს ხელისუფლება ამბობს, რომ ძლიერია და შეუძლია საქმის კეთება. აი, დანიშნეს ასეთი შეხედულებების მქონე მინისტრი. ხელისუფლებამ ცხინვალის რეგიონში დაანგრია ის საფუძველი, რაზეც იყო ქართულ-ოსური ურთიერთობები. იმ ბაზრობას

ვეულისხმობ, სადაც ხდებოდა მოსახლეობის ინტეგრაცია. იმის ნაცვლად, რომ სოციალური პრობლემები გადაჭრილიყო, მოხდა პროცესების რადიკალიზაცია. კარგად მახსოვს, ოპოზიციაშია ახლა ირაკლი ოქრუაშვილი. რამდენი კაცი შეეწირა მის ქმედებებს, როგორ დაიბომბა ცხინვალი და ქართული სოფლები ამ ბაზრობის ფულის გასაყოფად. ჩვენ გვაფიქვდება ხელისუფლებისათვის პასუხის მოთხოვნა. გადავიდეთ აფხაზეთის საკითხზე, რომელიც უფრო რთულია. აქ სამართლებრივ ჭრილშია საჭირო საუბარი, მაგრამ აფხაზეთთან სამართლებრივი საფუძველი, სამწუხაროდ ნაკლები გვაქვს. ქართულმა ხელისუფლებამ მოაწყო არალეგიტიმური სვლა აფხაზეთში. მას ამის უფლება არ ჰქონდა.

სანამ ეს კონსტიტუცია არსებობს, კიდევ დასასჯელები არიან ის ადამიანები, რომლებმაც ეს საშინელი დანაშაული ჩაიდინეს, მანამდე პრობლემა ვერ გადაწყდება. ჩვენ გვეუბნებიან, რომ აფხაზეთის კონფლიქტის მშვიდობიანად მოგვარება უნდათ. თუ ეს ასეა, მშვიდობიანი მოგვარება თუ ქვეყანას სჭირდება, იგი გულისხმობს პოლიტიკური საკითხების წინ წამოწევას, ანუ სამართლებრივად დადასტურებას შენი პოზიციის. ჩვენ გვახსოვს პროექტი „ჩემი სახლი“, მის პირობებში ყველა ადამიანს, ვისაც აფხაზეთში სახლი წაართვეს, უნდა დაეწერა სარჩელი და პასუხი მოეთხოვა. მაგრამ მალე ეს პროექტი ყველამ დაივიწყა.

თემურ გოგიტიძე – პოლიტიკა თუ პოპულიზმი – ასე ჰქვია დღევანდელ საუბარს. ვიდრე პრობლემის არსს სიღრმისეულად არ ჩავწვდებით და ზედაპირულად ვილაპარაკებთ, არაფერი გამოვა და ყველაფერი პოპულიზმი იქნება. მე მიმაჩნია, რომ ბ-ნი თემურის დღევანდელი გამოსვლაც პოპულიზმის ნაწილი იყო.

ბ-ნ პაატასთან მაქვს შეკითხვა. თქვენ თქვით, რომ ხაინდრავა-ალასანია 2006 წლამდე დადებითი მოვლენა იყო ქართულ-აფხაზურ ურთიერთობებში. მაინტერესებს, ორი ადამიანი იყო პიროვნულად დადებითი მუხტის მატარებელი თუ სახელმწიფო პოლიტიკას ატარებდნენ? და ახლაც, ბატონი თემურ იაკობაშვილი პიროვნულად არის დადებითი მუხტის მატარებელი, თუ სახელმწიფო პოლიტიკის გამტარებელია და ხომ არ ელის მასაც ხაინდრავა-ალასანიას ბედი?

სიმონ პაპუაშვილი, იურისტი – ხელისუფლების წარმომადგენლების საჯარო გამოსვლებში, მე მხედველობაში მაქვს დღევანდელი ხელისუფლება, უკვე საკმაოდ დიდი ხნის განმავლობაში, სამხედრო დანახარჯების გაზრდას უკავშირებენ ქვეყნის ნატოში გაწევრიანებას, რაც, თავის მხრივ, დაკავშირებულია იურისდიქციის აღდგენასთან დაკარგულ ტერიტორიებზე. რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, ნატოში გაწევრიანების ერთ-ერთი მთავარი პირობა არის სწორედ ის, რომ ქვეყანას არ უნდა ჰქონდეს იურისდიქციის პრობლემები, რაც იმას ნიშნავს, რომ საქართველო ვერ გახდება ამ ორგანიზაციის წევრი, ვიდრე ამ პრობლემას არ მოაგვარებს. რამდენად არის ამ ორი საკითხის ერთმანეთთან დაკავშირება ხელისუფლების პოპულიზტური განცხადება და არსებობს თუ არა რეალურად კავშირი ნატოში გაწევრიანებასა და იურისდიქციის აღდგენას შორის?

რუსუდან მარშანია, არასამთავრობო ორგანიზაცია “პირისპირ” – ბატონო პაატა, როგორ ფიქრობთ, რატომ არის ამხელა მოთხოვნილება პოპულიზმზე დღევანდელ საქართველოში და ხომ არ ხდება მასში დღევანდელი საზოგადოებისთვის საფრთხეს?

გოგი გვახარია – მიკვირს, არავის რომ არ გაუჩნდა კითხვა, რომელიც მე მინდოდა დამესვა მომხსენებლებისთვის. ბ-ნ პაატასთან მაქვს კიდევ ერთი შეკითხვა – არის თუ არა

გარჩევები ოპოზიციაში ირაკლი ოქრუაშვილის ფენომენთან დაკავშირებით? ეკისრება თუ არა მას პასუხისმგებლობა?

და მეორე – რა მოხდებოდა, ჩვენ რომ გაგვეუქმებინა სანქციები აფხაზეთისთვის? რას გამოიწვევდა ეს? მე ამ შეკითხვით მივმართე ბატონ კოტე გაბაშვილს და მან მიპასუხა, რომ ეს იმას ნიშნავდა, რომ საზოგადოება იტყოდა, რომ ხელისუფლება თმობს აფხაზეთს. ფაქტობრივად, ხელისუფლებას შეეშინდა, გადაეხვია პოპულისტური საზისთვის.

თამარ კორძაია, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია – თქვენთვის ალბათ ცნობილია, რომ პარლამენტში შევიდა საკანონმდებლო ინიციატივა, რომელიც პირდაპირ უკავშირდება აფხაზეთისა და ოსეთის თემატიკის გაშუქებას, სადაც ცალსახად წერია, რომ საზოგადოებრივი მაუწყებლის ბიუჯეტის 25% უნდა მოხმარდეს ამ თემატიკას. წერია - აფხაზეთთან და ოსეთთან დაკავშირებულ გადაცემებს და მერე მითითებულია სხვა ეთნიკური უმცირესობებიც. საზოგადოებრივი მაუწყებლის პროგრამულ პრიორიტეტებს განსაზღვრავს სამეურვეო საბჭო, საზოგადოებრივი აზრისა და შემდეგ უკვე საზ. პოლიტიკის ინტერესების გათვალისწინებით. თქვენი აზრი მაინტერესებს ამ საკითხთან დაკავშირებით.

ირაკლი ტაბლიაშვილი – მე ვიცი, რა პრობლემების წინაშე დგას სამეურვეო საბჭო. პროგრამულ ნაწილში და ბიუჯეტის 25%-ის განაწილების შემთხვევაში უბრალოდ, ფიზიკურად, თანხა იმისა, რომ ქართულ პროგრამებს მოხმარდეს დანარჩენი 75%, არ არის. არ არის არც ინტელექტუალური რესურსი საზოგადოებრივ მაუწყებელში საიმისოდ, რომ არაქართულენოვანი გადაცემები, მით უმეტეს აფხაზურ და ოსურენოვანი მომზადდეს საეთერო ღრის 25%-ში. თუმცა აქ მხოლოდ საზოგადოებრივი მაუწყებლის პირველი არხის საეთერო ღრო არ იგულისხმება. აქ იანგარიშება მეორე არხი და რადიოს ორი არხი.

სამეურვეო საბჭოს წევრებისგან ვიცი, რომ ისინი მაქსიმუმს გააკეთებენ იმისთვის, რომ ამგვარი პროპორციით, 25% - 75% თანხის ნაწილი მაინც არ იყოს გადანაწილებული, იმიტომ, რომ დისპროპორცია გამოვა სახელფასო ნაწილში, როდესაც ვთქვათ, აფხაზურენოვანი გადაცემის წამყვანს ექნება თანხის 100%, მის კოლეგას, რომელსაც ქართულენოვანი გადაცემა მიჰყავს, ექნება თანხის 10%. იმიტომ, რომ ისინი უფრო ბევრნი არიან. მაგრამ ეს არ არის მთავარი პრობლემა.

მე უფრო დამაინტერესა კითხვამ, ალასანია-ხაინდრავას ბედს ხომ არ გაიზიარებდა თემურ იაკობაშვილი და ის ნაწილი ხელისუფლებისა, რომელიც სამშვიდობო რიტორიკით არის მოსული. მე ვფიქრობ, რომ იმ პერიოდში, 2004-2006 წლებში მკვეთრი დაპირისპირება იყო „ქორების“ და „მტრელების“ ჯგუფს შორის. მე ვერ ვიტყვი, რომ „მტრელების“ ჯგუფი დამარცხდა მაშინ ამ დაპირისპირებაში. მისი ერთი წარმომადგენელი დიპლომატიურ სამსახურშია, უფრო დამარცხდა „ქორების“ ჯგუფი. მაგრამ 27 სექტემბერთან დაკავშირებით მე გახლდით ქალბატონ პარლამენტის თავმჯდომარესთან, რომელსაც ვკითხე ქართულ-აფხაზური დიალოგის განახლების შესახებ. მან მითხრა, რომ დიალოგი არ გაიმართება დიალოგისთვის. მე ვფიქრობ რომ, კარგი იქნება თუ დემოკრატი ნინო ბურჯანაძე ასეთ, საზოგადოებაზე გათვლილ, პოპულისტურ განცხადებებს არ გააკეთებდა. ინტენსიური დიალოგი, უწყვეტი დიალოგი ჯერ ლოკალურ, მერე უფრო დიდ შედეგებს მოიტანს. მე ვფიქრობ, რომ შანსი იმისა, რომ იაკობაშვილმა გაიზიაროს ალასანია-ხაინდრავას ბედი, დიდია.

როდესაც რუსებმა არ მისცეს აფხაზებს ის, რასაც ამდენი ხანი ელოდნენ, (მათ მართლა ჰქონდათ იმედი, რომ დუმა აფხაზეთის დამოუკიდებლობას გამოაცხადებდა), სწორედ ახლაა საჭირო დიალოგი, დეიზოლაცია ენგურის ხიდიდან და არა მარტო ფსოუდან, გადამწყვეტად მნიშვნელოვანი იქნება დღეს. დეიზოლაცია არის აფხაზური საზოგადოების

იზოლაციიდან გამოყვანა, ეს არის ეკონომიკური, საინფორმაციო, ჰუმანიტარული იზოლაცია და სხვა.

ზურაბ პაპასკირი – მე არ მომეწონა თემის სახელწოდება. ჩვენ აფხაზეთთან დაკავშირებით გაცილებით უფრო დიდი პრობლემები გვაქვს გადასაწყვეტი. პოპულიზმი აფხაზურ თემატიკას ყოველთვის ახლდა, ეს იქნებოდა ხელისუფლება თუ ოპოზიცია. ბევრი მაგალითის მოყვანა შეიძლება. პრინციპულად ვერ დავეთანხმები ბატონი პაატას პოზიციას, რომ თბილისის ნებაზეა დამოკიდებული აფხაზეთის პრობლემის გადაწყვეტა. ამბობენ, თითქოს საქართველოში დემოკრატია არ არის და იმიტომ არ გვიღებენ ნატოში. სინამდვილეში, ერთ კაცს აჰყვა გერმანიაც და საფრანგეთიც.

ბატონი პაატა 1992 წლიდან არის ამ საკითხებში ჩართული, მაგრამ მე მას ვერ დავეთანხმები, რომ 2004-2006 წლამდე, თუნდაც შევარდნაძის პერიოდში არაფერი გაკეთებულა. ალასანიასა და ხაინდრავაზე გაცილებით დიდი ავტორიტეტით სარგებლობდა აფხაზეთში ავთანდილ იოსელიანი, რომელიც ათას რაღაცას აგვარებდა. შესანიშნავი ურთიერთობა იყო ბატონ ვაჟა ლორთქიფანიძის დროსაც. აფხაზეთის სიტუაციასთან დაკავშირებით სამი ყველაზე მნიშვნელოვანი წარმატება იყო – სტამბულის სამიტი, ზემო აფხაზეთი და “სანაკოვეის პროექტი”.